

Sejem MEGRA 2024
Kako do skoraj nič.energijskih stavb iz trajnostnih materialov
19. april 2024

Sistemski pristop k snovanju ukrepov razogljíčenja

Razogljíčimo Slovenijo z modelom systemskega prehoda Deep
Demonstration

Jasmina KARBA, MOPE, Direktorat za okolje

Razmere, v katerih delujemo

Kultura in mentaliteta silosnega delovanja v javnem in drugih sektorjih

Pogoste spremembe v strukturah in organizaciji upravnih organov

Prioritete med seboj tekmujejo, reševanje kratkoročnih kriz na račun doseganja dolgoročnih ciljev.

Nasprotujoči si cilji na družbenem, gospodarskem in okoljskem področju upočasnjujejo napredek na področju podnebnih sprememb.

Zakoreninjena dinamika v odnosih in vedenjski vzorci vplivajo na zaupanje v učinkovitost in zmožnosti vlade, da ukrepa.

Razogljčimo Slovenijo z modelom systemskega prehoda Deep Demonstration - Vizitka projekta

Projekt Vlade RS z namenom podpreti Slovenijo pri doseganju podnebnih ciljev

Izhodišče: le **systemske ukrepi** lahko učinkovito podprejo razogljčenje in preobrazbo ključnih verig vrednosti

Zato: krepitev sposobnosti za systemsko inoviranje z metodologijo Deep Demonstration **v soustvarjalnem procesu** slovenskih deležnikov in EIT Climate KIC

Projekt je **inovacija sam po sebi** za Slovenijo in za EIT Climate KIC

Časovni okvir: nov 2021 – junij 2025

Finančni vir: **združena sredstva** Podnebnega sklada in EIT Climate KIC

Koordiniranje: MJU in MOPE

Upravljanje: medresorska delovna skupina na ravni DS in na operativni ravni, skupina za vodenje projekta

<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/razogljicimo-slovenijo/>

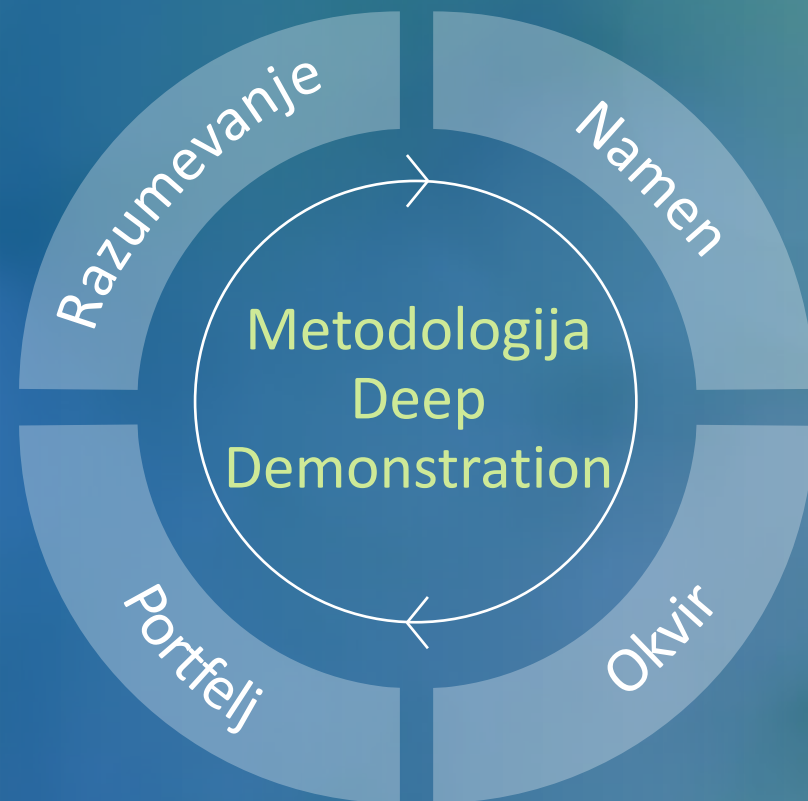
Metodologija „Deep Demonstration“

4 *Osmišljanje in povratne zanke*

Ustvariti platformo znanja/vedenja, dognanj in izkušenj, ki odločevalcem služi kot osnova za sprejemanje odločitev in ukrepanje.

3 *Portfelj ukrepov*

Oblikovanje portfelja projektov, pobud in inovativnih ukrepov ter dinamično vodenje njihovega izvajanja.

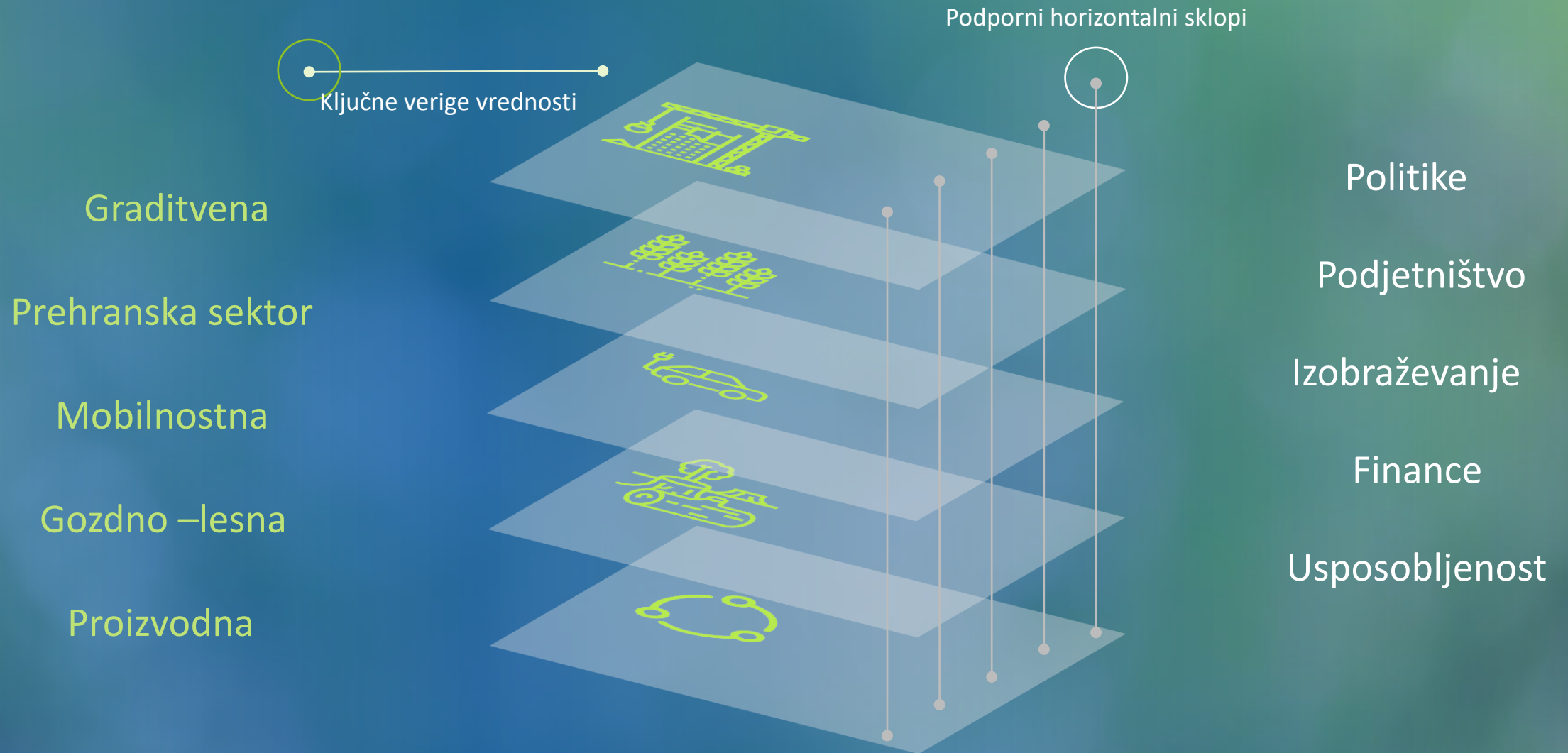
1 *Oblikovanje namena in cilja*

Vlada RS je opredelila ambiciozen cilj, da preobrazi in razogljiči gospodarstvo za večjo odpornost družbe

2 *Definiranje področja obravnave*

Identificiranih je 5 verig vrednosti (gradnje, hrana, gozd-les, mobilnost, predelovalne industrije) in horizontalna področja: izobraževanje, politike, podjetništvo in finance.

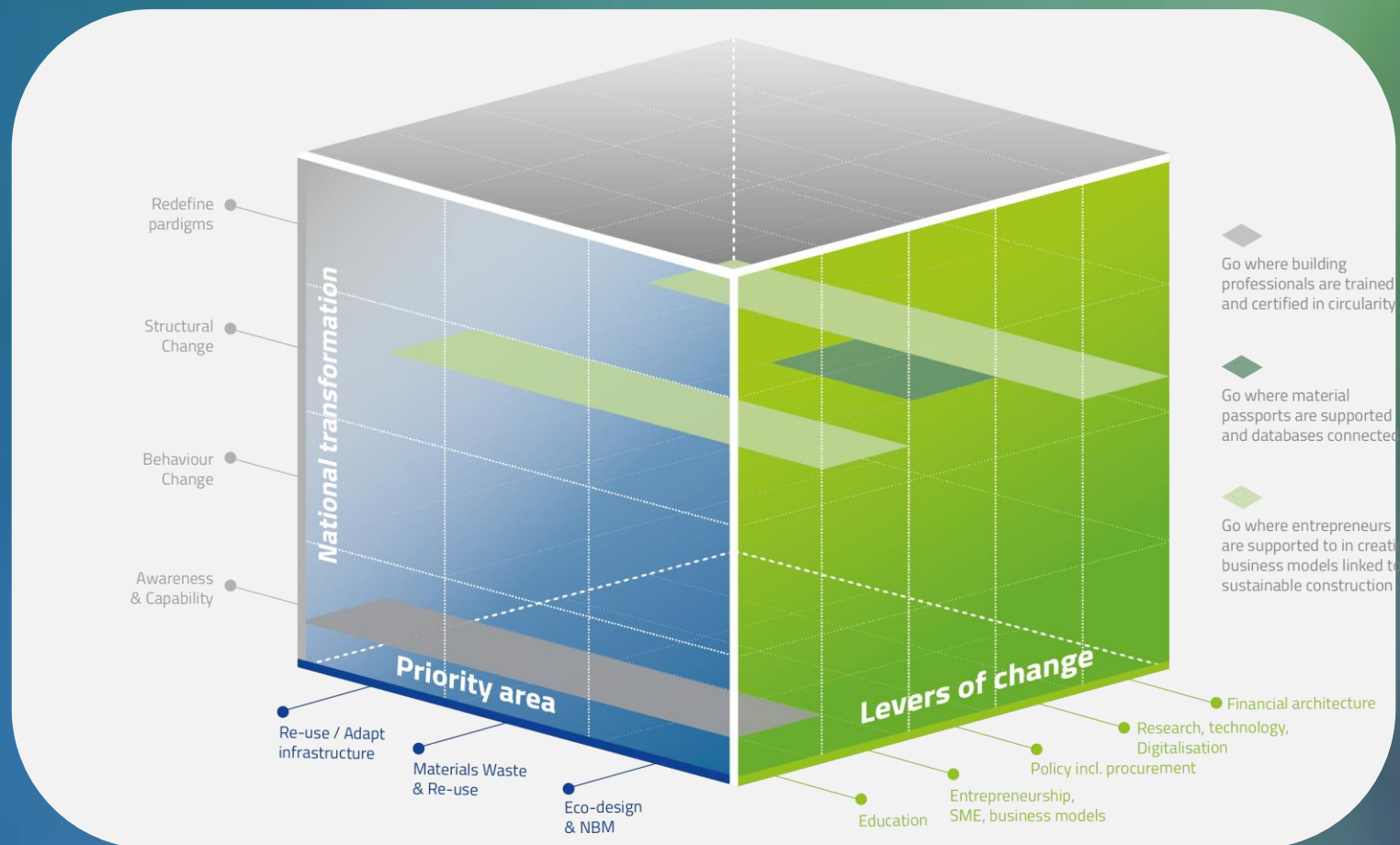
Sistemski pristop na strukturiran način

Snovanje portfelja ukrepov – primer za področje graditvenega okolja

Koraki:

1. Robni pogoji portfelja
2. Identifikacija željenih stanj/ ciljev
3. Pregled obstoječih projektov/ukrepov/aktivnosti
4. Umestitev projektov v portfelj – na podlagi meril in glede na opredeljena željena stanja
5. Analiza rezultatov projektov, učenje iz rezultatov, iskanje stičnih točk, identifikacija vrzeli, prenos dognanj med projekti
6. Predlogi sistemskih inovacij = predlogi ukrepov

Kocka portfelja = vizualizacija procesa, dogajanja v sistemu, podlaga za odločanje.

Koraki snovanja portfelja ukrepov

Cilji:

- Usposobljeni inženirji in arhitekti
- Uporaba naravnih materialov
- Vzpostavljeno podporno okolje za trajnostne, krožne poslovne modele
- Ravnanje z gradb. odpadki podpira krožnost
- Vzpostavljena pravila glede eko-dizajna, itd.
- Vzpostavljen sistem označevanja stavb, ki so grajene/opremljene s sekundarnimi materiali
- Vzpostavljen sistem sledenja materialom (potni list)
- Finančni mehanizmi (spodbude, davki, ...) podpirajo trajnostno/krožno gradnjo
- Krožno prostorsko načrtovanje in graditev
- Postopno do neto ničelne pozidav

1. Modra os = prednostne vsebine

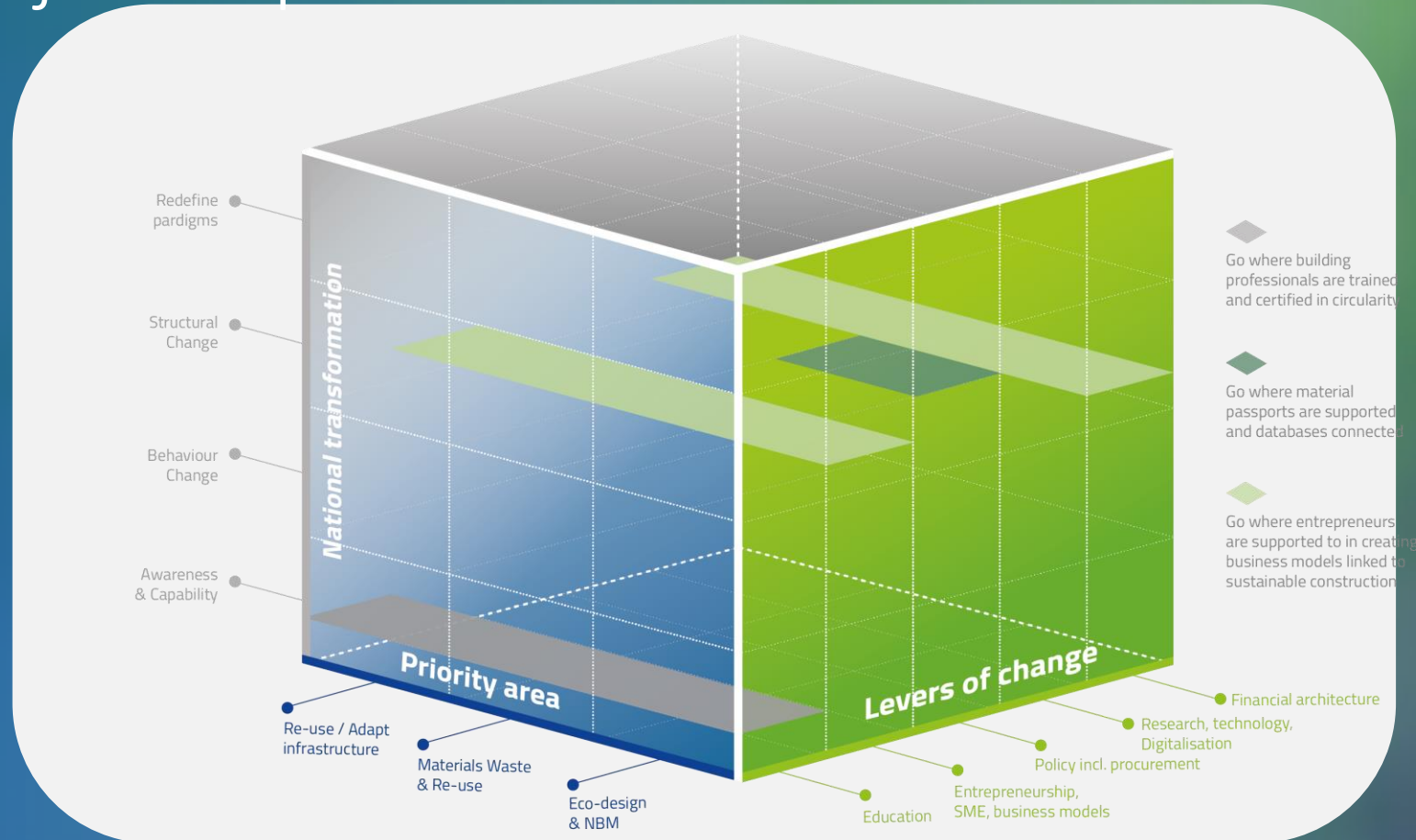
- a) eko-dizajn in uporaba naravnih materialov
- b) uporaba sekundarnih materialov
- c) ponovna uporaba in prenova stavb

2. Zelena os = vzvodi sprememb

- a) izobraževalni sistem
- b) načrtovanje politik (vklj. z ZJN)
- c) podjetniški sektor
- d) raziskave in inovacije
- e) finančni sistem

3. Siva os = raven preobrazbe

- a) zavedanje
- b) sprememba obnašanja
- c) strukturna sprememba
- d) sprememba paradigme

Rezultat: portfelj ukrepov za graditveni sistem

1. Krepitev podpornega ekosistema za gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala
2. Digitalna platforma za uporabo (lokalnih) sekundarnih surovin
3. Nadgradnja izobraževalnega sistema in sistema vseživljenjskega učenja za bolj učinkovito podporo trajnostni/krožni prenovi in gradnji
4. Učinkovito zeleno javno naročanje podpira trg naravnih materialov iz obnovljivih virov in sekundarnih surovin
5. Krepitev prenove stavb z materialom iz lesa/celuloze
6. Razgradnja stavb spodbuja kroženje sekundarnih surovin
7. Nadgradnja in digitalizacija gradbenega dnevnika ter potni list za prenovo stavb
8. Orodja prostorskega načrtovanja in mehanizmi podpore trajnostni in krožni prenovi in gradnji
9. Preobrazba finančnih mehanizmov (spodbude, davki), da bodo spodbudili krožno prenovo in gradnjo

Rezultati – neposredni in posredni

- Portfelja sistemskih ukrepov razogljichenja za graditveno in prehransko verigo vrednosti
- Razumevanje systemskega pristopa
- Povezovanje deležnikov znotraj in zunaj javne uprave preko njihovega silosnega in sektorskega delovanja = temelj za uspešno delo tudi mimo izvajanja projekta. Bolj povezano izvajanje projektov v teku (projekti državne uprave (npr. C4C, Restart), strokovnih in stanovskih združenj (ZAG, IRI UL, GZS, itd.). Nova partnerstva za skupno izvajanje novih projektov (znotraj R&R programov, NOO, kohezija, Podnebni sklad)

Dejavniki uspeha in trajnosti projekta

- Spremljanje in usmerjanje in uporaba dognanj s strani odločevalcev. Odločitve glede upravljaljskega modela za aktivacijo portfeljev.